

Dosarul nr. 2ra-1641/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. S. Suvac)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, Iu. Cotruță, V. Mihaila)

ÎNCHEIERE

15 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de către Ministerul Justiției și Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Ionuț Mahnoveț împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției, a fost admis apelul declarat de către Ionuț Mahnoveț și a fost modificată hotărârea din 22 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La 25 mai 2020 Ionuț Mahnoveț a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 13 ianuarie 2020, orele 11.40, imediat după externare din Spitalul raional Hîncești în urma suportării unei intervenții chirurgicale, în timpul deplasării spre domiciliu pentru a continua tratamentul pentru cel puțin 7 zile, a fost reținut în cadrul cauzei penale nr.2019200748, fiind repartizat în izolatorul de detenție preventivă al Inspectoratului de poliție Hîncești, în baza procesului-verbal de reținere întocmit de către organul de urmărire penală al SUP Hîncești.

A menționat că, prin ordonanța procurorului în Procuratura Hîncești, Natalia Brăila din 24 aprilie 2020, în temeiul art. 275 pct. 1) din Codul de procedură penală a fost scos de sub urmărire penală pe motiv că, fapta nu a fost săvârșită de către el.

A susținut că, este incontestabil faptul că, fără vreun motiv rezonabil, în lipsa unor probe pertinente, în scop de a fi umilit, a fost reținut și tras ilegal la răspundere

penală în cadrul cauzei penale nr. 2019200748.

A afirmat că, a fost nevoit să suporte umilință (prietenă fiind martor al reținerii sale pe timp de noapte), disconfort enorm, a suportat dureri fizice pe o perioadă îndelungată până la spitalizarea sa de urgență din izolatorul de detenție preventivă al Inspectoratului de poliție Hîncești.

A relevat că, din considerentele expuse a primit traume psihologice sub formă de stare de stres, care, în opinia sa, sunt iremediabile.

A notat că, pe motivul tragerii ilegale la răspundere penală în cadrul cauzei penale a fost nevoit să-și angajeze un apărător, iar pentru serviciile prestate de avocat în procedura legată de percheziție în cauza penală nr. 2019200748 a achitat, conform contractului de asistență juridică nr. 875 din 13 ianuarie 2020 și bonului de plată seria EP nr. 600886 din 13 ianuarie 2020, suma de 4000 de lei.

A solicitat încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 4000 de lei, cu titlu de prejudiciu material, a sumei de 5000 de euro, cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată.

Ulterior, Ministerul Justiției a înaintat un demers, prin care a solicitat atragerea în proces a Procuraturii Generale în calitate de intervenient accesoriu.

Prin încheierea din 15 iulie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a fost atrasă în proces Procuratura Generală în calitate de intervenient accesoriu.

Prin hotărârea din 22 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea depusă de către Ionuț Mahnoveț și au fost încasate de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ionuț Mahnoveț suma de 1500 de lei, cu titlu de prejudiciu material și suma de 3000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, iar în total suma de 4500 de lei. În rest acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 18 ianuarie 2021 Ministerul Justiției a declarat apel nemotivat, iar la 24 mai 2021 a declarat apel motivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri cu privire la respingerea integrală a acțiunii.

La 20 ianuarie 2021 Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu, a declarat apel nemotivat, iar la 30 aprilie 2021 a declarat apel motivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri cu privire la admiterea integrală a acțiunii.

Prin decizia din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției, a fost admis apelul declarat de către Ionuț Mahnoveț și a fost modificată hotărârea primei instanțe în partea încasării de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ionuț Mahnoveț a prejudiciului material și moral, majorând prejudiciul material de la 1500 de lei la 3000 de lei și prejudiciul moral de la 3000 de lei la 10000 de lei.

Instanța de apel a reținut că, ordonanța de scoatere de sub urmărire penală îi acordă lui Ionuț Mahnovet dreptul de a cere repararea prejudiciului cauzat în baza Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Sub acest aspect, instanța de apel a relevat că, reieșind din materialele cauzei, se atestă faptul că, la 30 decembrie 2019 de către SUP a IP Hîncești a fost pornită o cauză penală în baza indicilor infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) din Codul penal, Ionuț Mahnovet, fiind suspectat de comiterea infracțiunii, a fost reținut la 13 ianuarie 2020, ora 11.40, fapt confirmat prin procesul-verbal de reținere, iar conform ordonanței procurorului în Procuratura raionului Hîncești din 29 aprilie 2020, Ionuț Mahnovet a fost scos de sub urmărire penală, în cauza penală nr. 2019200748, pe motiv că, fapta nu a fost săvârșită de către ultimul.

Succesiv, instanța de apel a reținut că, chiar și în cazul cînd organul de urmărire penală a respectat cerințele formale la întreprinderea acțiunilor de urmărire penală, acest complex de acțiuni în cumul sunt apreciate ca fiind ilicite odată cu emiterea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală a persoanei.

Instanța de apel a menționat că, Ionuț Mahnovet a fost învinuit neîntemeiat de săvârșirea pretinselor fapte prejudiciabile prevăzute de art. 186 alin. (2) din Codul penal, a fost reținut la 13 ianuarie 2020, ora 11.40, fapt confirmat prin procesul-verbal de reținere, acțiuni prin care i s-au adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptului la viața sa privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală, ale procuraturii. Suferințele psihice și fizice provocate de situația creată i-au cauzat consecințe determinate de retrăiri, încordare psihică, stare de disconfort și alți factori care derivă suferințele morale.

Totodată, instanța de apel a constatat că, deși la soluționarea cauzei au fost stabilite pe deplin circumstanțele care au importanță pentru judecarea cauzei în fond, concluziile primei instanțe în partea reparării prejudiciului moral doar în sumă de 3000 de lei, cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, sunt neîntemeiate.

Având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate, starea de stres și frustrare cauzate lui Ionuț Mahnovet, instanța de apel a apreciat că, în cauză sunt motive de a majora cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanța în beneficiul apelantului – reclamant de la 3000 de lei până la 10000 de lei, sumă, care, în opinia instanței de apel, poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce la o satisfacție echitabilă persoanei vătămate, la caz, lui Ionuț Mahnovet și este una corelativă cu practica judiciară pe cazuri analogice.

Instanța de apel a mai reținut că, reieșind din practica judiciară în instanțele naționale și recomandarea Consiliului Uniunii Avocaților din 30 martie 2012 privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, urmează a fi modificată hotărârea primei instanțe în partea încasării de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ionuț Mahnovet a sumei de 1500 de lei, cu titlu de prejudiciu material, majorând suma de 1500 de lei la 3000 de lei, ce constituie cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul derulării procedurilor penale în privința apelantului-reclamant, care în opinia instanței este argumentată și poate fi considerată corespuțătoare acțiunilor întreprinse.

În rest, instanța de apel a considerat neîntemeiată solicitarea cu privire la încasarea sumei de 4000 de lei, or, la materialele dosarului nu a fost prezentată/nu a fost expusă lista actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul), care să justifice încasarea sumei pretinse de apelant-reclamant în cuantumul solicitat..

La 13 septembrie 2021 Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi hotărâri cu privire la respingerea integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt neîntemeiate, deoarece a fost interpretată eronat legea și au fost apreciate arbitrar probele.

A menționat că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material ce țin de repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței instanțelor judecătorești. Or, pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, necesită de a fi întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute de art. 6, cât și de art. 3. Prin urmare, normele în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

A susținut că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale și, anume, existența faptei ilicite. Or, nu orice acțiunea a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

A afirmat că, la materialele cauzei nu a existat nici un act procedural definitiv și irevocabil al judecătorului de instrucție sau al organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale organului de urmărire penală.

A considerat că, instanța de apel eronat a menținut hotărârea primei instanțe, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998. Suplimentar, a ignorat și faptul că, prin prisma Legii enunțate, persoana are dreptul să solicite despăgubire în situația în care aceasta a fost condamnată, iar ulterior, în privința sa a fost emisă sentință de achitare. Anume în astfel de situații se poate invoca că, persoana a fost efectiv atrasă la răspundere penală.

A notat că, Ionuț Mahnoveț nu a fost tras la răspundere penală și nu i s-a acordat statutul de „condamnat”, precum și în privința acestuia nu a fost emisă o sentință de condamnare. În acest sens, se atestă netemeinicia dispunerii reparării prejudiciului moral și încasării cheltuielilor de judecată.

La 13 septembrie 2021 Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia și modificarea deciziei instanței de apel prin încasarea de la bugetul de stat a sumei de 4000 de lei, cu titlu de prejudiciu material și a sumei de 5000 de euro, cu titlu de prejudiciu moral.

În motivarea recursului a indicat că, decizia instanței de apel este neîntemeiată, deoarece instanța de apel a aplicat greșit normele de drept material și nu s-a pronunțat asupra tuturor circumstanțelor de fapt și de drept ale cauzei.

A menționat că, la stabilirea cuantumului prejudiciului moral, nu s-a ținut cont de starea de sănătate la momentul reținerii apelantului, care potrivit extrasului din fișa medicală a suferit o intervenție chirurgicală, astfel încât la momentul reținerii acestuia, el urma să respecte tratamentul prescris de medic, dar nu să fie încarcerat ilegal de către organul de urmărire penală.

A susținut că, cuantumul prejudiciului moral încasat de către instanța de apel este infim cu suferințele cauzate recurentului prin acțiunile organului de urmărire penală și procuraturii, care, încălcând grosolan prevederile art. 6 §2 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, ale art. 8, 57 alin. (1) și (5) și 217 CPP și ale art. 21 din Constituția RM, au eliberat ilegal date ale urmăririi penale, numai cu scopul de a prejudicia imaginea recurentului în societate.

A declarat că, prejudiciul moral în sumă de 5000 de euro ar constitui un remediu echitabil pentru suferințele pricinuite recurentului de către organul de urmărire penală.

A considerat ca neechitabilă și necorespunzătoare atât scopului legii, cât și intereselor recurentului, acordarea unei despăgubiri morale în mărime de 10000 de lei.

A notat că, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 4000 de lei sunt rezonabile, necesare și reale, fapt ignorat fără nici o motivare de către instanța de apel.

Prin notificarea din 29 septembrie 2021 Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților și a intervenientului accesoriu copiile recursurilor, înștiințându-i despre necesitatea depunerii referinței (f. d. 128), însă ultimii nu și-au valorificat acest drept și nu au depus referință.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că, Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa participanților la proces copia deciziei contestate la 21 iulie 2021 (f. d. 111).

Astfel, recursurile declarate la 13 septembrie 2021 sunt în termen.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile sunt inadmisibile din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronată în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile declarate de către Ministerul Justiției și Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele invocate în recursuri nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat asupra deciziilor instanței de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posedă puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursurile declarate de către Ministerul Justiției și Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de către Ministerul Justiției și Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), 433 lit. a), art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de către Ministerul Justiției și Ionuț Mahnoveț, reprezentat de către avocatul Serghei Mocanu, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Dumitru Mardari

Mariana Pitic